

кожна дія якої конститує єдиний процес становлення. Ця трансцендентальна суб'єктивність стає умовою переживання історичного досвіду в його значеннєвій цілісності й значеннєвій єдності. У цьому контексті трансцендентальна суб'єктивність виступає апріорною історичною структурою, на основі якої можливе феноменологічне обґрунтування історії. Саме вона дозволяє організувати історичний досвід у щось єдине, ціле, незалежно від того, чи це є досвідом індивіда, чи «духовного співтовариства».

Феноменологія дозволяє ще раз побачити, як можна експлікувати конституювання значення поняття «Інший», реконструкцію життєвого світу – завжди вже розділеного з Іншими, інтерсуб'єктивності, що фундирує всі інші аспекти історичного буття. Ці евристичні потенції феноменології реалізовано і розвинуто у концептуальних побудовах Р.Арона, Ж.-П. Сартра, М.Мерло-Понті, П.Рікера, кожна з яких відкривала нові смислові горизонти історичного буття і його антропологічних вимірів.

Список використаних джерел

1. Арон Р. Избранное: Введение в философию истории / Р.Арон; [отв. ред., пер. с фр. и сост. И.Гобозов]. – М.: PerSe, 2000. – 544 с. – (Книга света).
2. Вальденфельс Б. Вступ до Феноменології / Б.Вальденфельс; [пер. з нім. М.Култаєвої; відп. ред. Л.Ситниченко]. – К.: Альтерпрес, 2002. – 171 с. – (Сучасна гуманітарна бібліотека).
3. Мерло-Понті М. Феноменологія восприятія: [монографія] / М.Мерло-Понті; [пер. с фр. под ред. И.Вдовиной, С.Фокина]. – СПб.: Ювента: Наука, 1999. – 606 с. – (Французская библиотека).
4. Рікер П. История и истина / П.Рікер; [пер. с фр.]. – СПб.: Алетейя, 2002. – 400 с.
5. Сартр Ж.-П. Бытие и ничто: Опыт феноменологической онтологии / Ж.-П. Сартр; [пер. с фр., предисл., примеч. В.Колядко]. – М.: Республика, 2000. – 638, [1] с.
6. Сартр Ж.-П. Проблемы метода / Ж.-П. Сартр; [пер. с фр.]. – М.: Прогресс, 1993. – 240 с.
7. Хестанов Р. Трансцендентальная феноменология и проблема истории / Р.Хестанов // Логос. – 1991. – №1. – С.67–75.
8. Юровская Э. Жан-Поль Сартр: жизнь – философия – творчество / Э.Юровская. – СПб.: Петрополис, 2006. – 127 с.: ил.

References

1. Aron R. Izbrannoe: Vvedenie v filosofiju istorii / R.Aron; [otv. red., per. s fr. i sost. I.Gobozov]. – M.: PerSe, 2000. – 544 s. – (Kniga sveta).
2. Val'denfel's B. Vstup do Fenomenologii' / B.Val'denfel's; [per. z nim. M.Kultajevoi'; vidp. red. L.Sytynchenko]. – K.: Al'terpres, 2002. – 171 s. – (Suchasna gumanitarna biblioteka).
3. Merlo-Ponti M. Fenomenologija vosprijatija: [monografija] / M. Merlo-Ponti; [per. s fr. pod red. I.Vdovinoj, S.Fokina]. – SPb.: Juventa: Nauka, 1999. – 606 s. – (Francuzskaja biblioteka).
4. Riker P. Istorija i istina / P.Riker; [per. s fr.]. – SPb.: Aleteija, 2002. – 400 s.
5. Sartre Zh.-P. Bytie i nichto: Opyt fenomenologicheskoy ontologii / Zh.-P. Sartre; [per. s fr., predisl., primech. V.Koljadko]. – M.: Respublika, 2000. – 638, [1] s.
6. Sartre Zh.-P. Problemy metoda / Zh.-P. Sartre; [per. s fr.]. – M.: Progress, 1993. – 240 s.
7. Hestanov R. Transcendental'naja fenomenologija i problema istorii / R.Hestanov // Logos. – 1991. – №1. – S.67–75.
8. Jurovskaja Je. Zhan-Pol' Sartre: zhizn' – filosofija – tvorchestvo / Je.Jurovskaja. – SPb.: Petropolis, 2006. – 127 s.: il.

* * *

УДК 37.013.73–047.22

Орел М.П., аспирант кафедры философских, социально-политических и правовых наук, Донбасский державный педагогический университет (Украина, Краматорск), theorelbird@mail.ru

Темперальний характер компетентності

Компетентність – це підхід до знання як інструмента розв'язання проблем, де повною мірою використовуються енергія, уміння, час. Фізичний час виступає лише носієм складних, зумовлених безліччю факторів соціальних та психологічних часових утворень. Поняття «форма використання часу» надає можливість розкрити сутність компетентності ще з одного боку, вказує на її глибоко темперальний характер.

Ключове слово: компетентність, підхід, інструмент, поняття, сутність.

Orël M.P., PhD student, Department of Philosophy socio-political and legal sciences Donbas state Pedagogical University (Ukraine, Kramatorsk), theorelbird@mail.ru

Temperal nature of competence

Competence is an approach to knowledge as a tool to solve problems through the use of the energy, skill and time. Physical time serves only as the carrier of complex and multiple social and psychological factors of temporary structures. The concept of a «form of time» provides an opportunity to discover the essence of competence is on the one hand, emphasizes its deep temperal character.

Keywords: competence, approach, tools, concept, essence.

Orël M.P., аспирант кафедры философских, социально-политических и правовых наук, Донбасский государственный педагогический университет (Украина, Краматорск), theorelbird@mail.ru

Темперальний характер компетентності

Компетентність – это подход к знанию как к инструменту решения проблем, где в полной мере используются энергия, умение, время. Физическое время выступает лишь носителем сложных, обусловленных множеством факторов социальных и психологических временных образований. Понятие «форма использования времени» позволяет раскрыть сущность компетентности еще с одной стороны, указывает на ее глубоко темперальный характер.

Ключевые слова: компетентность, подход, инструмент, понятие, сущность.

Постановка проблеми. Життєві обставини, професійна діяльність, різноманітні життєві ситуації неодмінно вимагають від нас компетентності. Поняття «компетентні» – «некомпетентні» дії досить часто вживаються для оцінювання вчинків людей. Це свідчить про наявність у людей побутових уявлень про компетентність, які суттєво відрізняються від наукових. Для вироблення чіткого і повного визначення поняття «компетентності», на мій погляд, неодмінно слід враховувати її темперальний характер, зв'язок з одиницею психологічного часу.

Формування у людини адекватних, заснованих на науковому знанні, уявлень про компетентність є однією з умов оптимізації її життєдіяльності. Наукове знання, на мою думку, сприятиме більш глибокому пізнанню людиною власної поведінки; відповідальному ставленню до власного життя, яке є швидкоплинним; допоможе особистості в пошуках шляхів самовдосконалення, які потребують ефективного використання часу людиною.

Ступінь розробленості проблеми. Для визначення компетентності однозначного терміну не існує. Європейські вчені використовують терміни: базові уміння, ключові кваліфікації, загальні уміння, опори, опорні знання і т.д. Усі ці терміни відображають різні точки зору та різні розуміння поняття «компетентності». За твердженням І.С. Тараненка, компетентна особистість – це особистість, що здатна застосовувати знання, вміння та досвід відповідно ситуації.

П.П. Горностай стверджує, що рівень компетентності є показником того, наскільки успішно людина виконує ті чи інші види діяльності. Здобуваючи компетентність, особистість розвивається, створює себе. Компетентність – це підхід до знання як інструмента розв'язання проблем. Для їх розв'язання людина повинна повною мірою використовувати свій час, енергію, уміння.

Французький філософ Л.Сев у роботі «Марксизм і теорія особистості» висловлює думку, що оцінка використання людиною реального часу є найважливішим показником, який «дозволяє простежити емпіричні форми життя індивіда» [1, с.454]. Поняття «форма використання часу» надає

можливість розкрити сутність компетентності ще з одного боку, вказує на її глибоко темпєральний характер.

Думку про те, що фізичний час виступає лише матеріальним носієм складних, зумовлених безліччю факторів, соціальних та психологічних часових утворень висловлюють багато вчених. (Серед них А.Бергсон, Є.І. Головаха, О.О. Кроник та інші).

Мета статті. Розкрити темпєральний характер компетентності та діалектичну єдність фізичного часу та психологічних часових утворень в процесі самоактуалізації особистості.

Виклад основного матеріалу. Розуміння проблеми часу життя має початок ще в Августина, коли час сприймається як внутрішній досвід людської душі. Августин першим підкреслив співіснування минулого і майбутнього у теперішньому часі. Людина повинна в будь-яку мить бути готовою до того, що її душа з'явиться перед Богом. Тобто до часу і вічності людина має безпосереднє, особистісне ставлення.

«Час – чергування речей, схоплене у трійстій мінливості, якщо тільки може бути схоплене те, що ніколи не зупиняється. Сам по собі час не може ніяким чином бути розібраним, оскільки він тече сам у себе і є єдиним. Але оскільки наші дії різні і не завжди ті ж самі, то ми нероздільному часові призначаємо частини, не розділяючи сам час, але позначаючи відмінність наших дій», – стверджує римський граматик IV ст. до н.е. Діомед [2, с.318].

Перехід минулого і майбутнього одне в одне, їх зустріч, являє собою теперішнє. Все, що фізично вже минуло, але зберегло зв'язок із тим, що триває, має особистісну значущість, психологічно продовжує існувати. Час як «тканина реальності» утворює сутнісний матеріал життя людини. Це, насамперед, тривалість буття у світі. Відомий дослідник цієї проблеми А.Бергсон стверджував, що тривалість – це вимір, у котрому особистість поринає у власне глибинне «Я» і стає безпосередньо причетною до творчості. Якщо у миттєвості, де зустрічається минуле і майбутнє, в акті вибору ми йдемо не за поверховою, зовнішньою потребою, а прислухаємось до себе, до свого внутрішнього світу, ми входимо до сфери тривалості, що відчиняє двері до істинного особистісного зростання.

Плин часу пов'язаний із заповненням життя. Розуміння його впливу на всі прояви життєдіяльності зростає зі зростанням самосвідомості, що перебуває у конкретній часовій перспективі і розгортає свої сутнісні сили протягом обмеженого відрізка часу, відпущеного їй у цьому житті.

Тракуючи особистість як нагромадження різноманітних актів у часі, французький філософ Л.Сев акцентує увагу на понятті «форма використання часу». (Під актом Л.Сев розуміє будь-який вчинок індивіда, який стосується як його психіки, так і біографії особистості). Акт належить певній формі використання часу не лише, як зазначає І.Г. Єрмаков, «внаслідок свого розташування на «стрілі часу», але за своєю суттю. Кожна форма використання часу є своєрідним відношенням між здібностями, потребами та продуктами особистості» [3, с.228].

Сутність компетентності найбільш точно розкривається саме через поняття «форма використання часу». Коли ми відзначаємо, що ця людина компетентна у певній справі чи сфері діяльності, то цим визнаємо, що вона здатна за оптимальний для суспільства час вирішити певне питання чи виробити певний продукт. Компетентність – це підтвердження того, що особистість, яка нею володіє, витратила певну частину свого життєвого часу на її здобуття – управління в тій чи іншій сфері діяльності. За твердженням І.Г. Єрмакова, «компетентність – це законсервований минулий час, який збільшує швидкість розв'язання певної проблеми» [3, с.229].

Французький філософ Л.Сев висловлює думку, що емпіричні форми життя індивіда дозволяє простежити саме оцінка використання людиною реального часу. Він стверджує, що компетентність – це «констеляція» здібностей, навичок, умінь, знань, яка надає можливість її суб'єкту мати результативнішу діяльність, тобто більш оптимальну форму використання свого часу порівняно з не-

малокомпетентними особистостями [1, с.456]. Кожне таке взаємне розташування здібностей, навичок, умінь, знань є внутрішньо залежним від загальної системи цих відношень, яка і є процесом використання часу. Найважливіша життєва функція особистості, за твердженням Л.Сева, – це забезпечення такої форми використання часу, при якій загальний рівень відношення між можливими результатами акту та потребами, які треба задовольнити, є настільки високим, наскільки це дозволяють об'єктивні умови [1, с.489].

Використання часу Л.Сев пропонує розглядати як базис особистості. За його гіпотезою найзагальнішим законом особистості є закон необхідної відповідності між рівнем здібностей і структурою використання часу [1, с.503–504].

Здобуваючи компетентність в певній сфері діяльності, людина витрачає час, і відповідно, автоматично здобуває некомпетентність в інших сферах діяльності. «Здобута компетентність знаменує не поділ різних видів діяльності однієї і тієї форми використання часу, а перехід від однієї форми використання часу до іншої», – стверджує І.Г. Єрмаков [3, с.228].

Темпєральний характер компетентності знаменує перехід від ефективної форми використання часу до інтенсивної форми, коли на той чи інший вид діяльності, внаслідок здібностей та здобутих в минулому знань, умінь навичок, витрачається мінімум часу.

Ціна компетентності – час, який людина витрачає на її здобуття. Компетентність особистості в часі є необхідною складовою її взаємодії з соціальним оточенням. Час виступає невольним фактором людського існування. У роботі «Психологічний час особистості» Є.І. Головаха підкреслює, що фізичний час виступає лише матеріальним носієм складних, зумовлених безліччю факторів соціальних та психологічних часових утворень [4, с.6].

Одиницею психологічного часу є не подія сама по собі, не інтервал фізичного часу, а зв'язок типу «мета–засіб», «причина–наслідок». Одиницею минулого виступає реалізований зв'язок між двома подіями хронологічного минулого, одиницею психологічного майбутнього – зв'язок між подіями хронологічного майбутнього, який є потенційним. Актуальний зв'язок між подіями хронологічного минулого та майбутнього є одиницею психологічного теперішнього. Більшість подій, як підкреслюють в своєму дослідженні Є.І. Головаха та О.О. Кроник, «знаходяться у процесі ніби становлення, тобто їх реалізація вже почалася, але ще не завершилася» [4, с.63]. Ці події належать сучасному. Цей взаємозв'язок минулого, сучасного та майбутнього у свідомості та поведінці людини визначається терміном «часова перспектива особистості».

Центр часової перспективи у теперішньому, він збігається з фізичним часом, але в процесі самоактуалізації особистості виникає динамічна єдність минулого, теперішнього та майбутнього. Усвідомлення причинно-цільових зв'язків між подіями власного життя об'єднує образи минулого, теперішнього та майбутнього в життєвий шлях особистості. Минуле і майбутнє необхідне особистості, щоб надати більше смислу теперішньому. «Механізм узгодження часових перспектив дозволяє оформити перспективу майбутнього, наділивши її сенсом та причинно-цільовими зв'язками з минулим і теперішнім» [3, с.192], що сприяє процесу самоактуалізації особистості, а процес самоактуалізації є важливим механізмом формування компетентності.

Минуле стає джерелом досвіду для особистості, майбутнє – перспективою, джерелом можливостей. Як доступна арена активності усвідомлюється лише теперішнє. Така часова перспектива виникає в результаті усвідомлення людиною значення подій власного життя та їх співвідношення, тому належне оформлення єдиної часової перспективи є нелегким. Лише перед лицем страшної небезпеки чи навіть смерті людина здатна побачити, відчутти все своє життя загалом, від початку до кінця, підбити підсумки пройденого шляху, досягнути перспективи. Минуле, майбутнє і теперішнє взаємопроникають. Час життя стає доступним для огляду в усіх своїх аспектах: як інтервал від народження до смерті, тривалість, протяжність існування, (life – time,

life – span). Це допомагає визначити нові життєві траєкторії, стимулює глибоке розуміння періодів життя та впливає на формування життєвої компетентності.

Висновки. Компетентність особистості має темпальний характер. Її рівень залежить як від взаємо розташування знань, умінь, навичок (що надають можливість її суб'єкту мати більш результативну діяльність), так і від часу, затраченого особистістю на здобуття високого результату діяльності.

Правильно використовуючи час, людина може об'єктивно оцінити себе, набути високого рівня компетентності та виразити свій внутрішній потенціал в речах, що корисні для оточуючих та приносять радість і задоволення.

Навчившись надавати своєму життю форму в межах деяких часових рамок, особистість шохвилинно поглиблює свій рівень компетентності. Одна із найбільш вдалих стратегій формування часу – це визначення короткострокових і довгострокових цілей. (Час, саме тому, що він обмежений, має цінність). Найбільш вдало, на мій погляд, розкривається це питання в одній із журнальних статей: «Кожна людина повинна пам'ятати, що час – це банк, який щоранку відпускає людині кредит в 86400 секунд. І кожного вечора він списує як втрати ті секунди, які вона не встигла вкласти в обмірковані справи. Він нічого не переносить на рахунок наступного дня. Він не дозволяє їй перевищувати кредит. Кожен день їй відкриває новий рахунок і кожен вечір спалює всі документи цього дня. Якщо їй не вдалося використати депозит цього дня, то збитки їй. Повернутись назад неможливо. Взяти в рахунок наступного дня – також неможливо. Людина повинна жити сьогоднішнім запасом, за рахунок депозиту цього дня. Вона повинна розпорядитися вкладом так, щоб отримати найбільшу віддачу...» [4, с. 69], бо як говорить китайська мудрість: «Діюм часу – це діюм золота, але й за діюм золота не купити діюм часу».

Прискорення темпів розвитку суспільства вимагає від особистості відповідності між рівнем здібностей і структурною використання часу, але не можна нехтувати тим, що необхідно людині сьогодні, бо людина живе повним життям кожную хвилину, годину чи тиждень. Вона вже живе. Час, який повинен витрачатися на здобуття компетентності, вже йде, бо життя – це динамічний процес, що розвивається в часі.

Список використаних джерел

1. Сзв Л. Марксизм и теория личности. – М.: прогресс, 1972.
2. Киричук О.В., Роменець В.А. Основи психології. – К.: Либідь, 1999.
3. Єрмаков І.Г. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики: Науково-методичний посібник / За ред. І.Г. Єрмакова – Запоріжжя: ХНРБЦ, 2006.
4. Головаха Е.И., Кроник А.А. Психологическое время личности. – К.: Наукова думка, 1984.
5. Темплтон Дж. Всемирные законы жизни. – М., 2002.

References

1. Sjev L. Marksizm i teorija lichnosti. – М.: progress, 1972.
2. Kyrychuk O.V., Romenech' V.A. Osnovy psihologii'. – К.: Lybid', 1999.
3. Jermakov I.G. Zhytjtjeva kompetentnist' osobystosti: vid teorii' do praktyky: Naukovo-metodychnyj posibnyk / Za red. I.G. Jermakova – Zaporizhzhja: HNRBC, 2006.
4. Golovaha E.I., Kronik A.A. Psihologicheskoe vremja lichnosti. – К.: Naukova dumka, 1984.
5. Templton Dzh. Vsemirnye zakony zhizni. – М., 2002.

* * *

УДК 291.37:282

Попович Я.М., здобувач, Житомирський національний університет ім. І. Франка (Україна, Житомир), jana-jaros@rambler.ru

Католицьке паломництво: історико–релігійнознавчий екскурс

Розкрито історичні й релігійно–теологічні основи католицького паломництва, зокрема його глибокий зв'язок із біблійними текстами, в яких акцентується на ідеях тимчасовості земного буття, важливість постійної потреби прямувати до Господа, присутність якого увиразнена в окремих сакральних місцях. Висвітлено, що в середні віки в Західній Європі паломництво сприймалося в контексті дуалістичного сприйняття світу. Проаналізовано приклади «великого» і «малого» католицького паломництва.

Ключові слова: паломництво, Католицька церква, санктуарій, священне місце.

Popovych Ya.M., Researcher, Zhytomyr National University named after I.Franko (Ukraine, Zhytomyr), jana-jaros@rambler.ru

The Catholic Pilgrimage: historical and religious studies excursus

This article analyzes the Catholic pilgrimage as a special representation of God's presence, a symbol of Christian life. The Bible refers to all the people as pilgrims. The New Testament takes of the real understanding of the earthly pilgrimage as a beginning of way to eschatological Heavenly Jerusalem. In the Middle Ages the pilgrimages were classified into big (peregrinationes primarie) and small (peregrinationes secundarie). Visits to Jerusalem, Rome and Santiago de Compostella belonged to the former, while the latter were related to visiting the national sanctuaries. Pilgrimage as a form of Christian renunciation and permanent prayer is viewed.

Keywords: pilgrimage, the Catholic Church, sanctuary, sacred place.

Попович Я.М., соискатель, Житомирский национальный университет им. И.Франка (Украина, Житомир), jana-jaros@rambler.ru

Католическое паломничество: историко–религиоведческий экскурс

Раскрыты исторические и религиозно–теологические основы католического паломничества, в частности его глубокую связь с библейскими текстами, в которых акцентуется на идеях временности земного бытия, важности постоянной потребности следовать Господу, присутствие которого подчеркнуто в отдельных сакральных местах. Освещено, что в средние века в Западной Европе паломничество воспринималось в контексте дуалистического восприятия мира. Проанализированы примеры «большого» и «малого» католического паломничества.

Ключевые слова: паломничество, Католическая церковь, санктуарий, священное место.

Католицька церква з найдавніших часів вважала паломництво важливою культовою практикою, незважаючи на те, що воно не включене до віроповчального корпусу як обов'язкове (на відміну, скажімо, від семи церковних таїнств). Протягом століть паломництво визначало не тільки національні традиції, але й культурні особливості багатьох країн Західної Європи. В українському релігійнознавстві католицьке паломництво не було предметом окремих досліджень, актуальність котрого є безсумнівною з огляду не тільки на необхідність конститування інтегральної релігійної картини католицького світогляду, але й через те, що в ньому розкривається важливий практичний потенціал як у вимірі релігійного паломництва, так і шляхами духовних пошуків тисяч вірних Католицької церкви.

Метою нашої статті є розкриття генези католицького паломництва, зацікавленість до якого, мабуть, ніколи не вичерпається, адже в ньому містяться глибинні екзистенціальні людської природи.

«Катехизм Католицької церкви» називає паломництво священнослужительським обрядом (сакраменталією), на відміну від літургії як таїнства й відправи, і народною побожністю, вияви котрої «продовжують літургійне життя Церкви, але не замінюють його: «[Вони] повинні бути встановлені з урахуванням літургійного часу й узгоджуватися з літургією, тобто певним чином із неї впливати і вводити до неї народ, тому що літургія за своєю природою є значно вища від них» [3, арт.1675].

Католицька церква підтримує паломництва до місць земного життя Христа: «вона вважає ці зібрання у місцях діяльності Христа приводом до єднання вірних у вірі й молитві; у таких випадках Церква нагадує, що паломники стоять на шляху до свого Господа і йдуть під Його проводом» [2, с.534].